

**ÚVOD DO STUDIA
ENVIRONMENTÁLNÍHO
PRÁVA**

Pojem „právo“

- těžko „jednoduše“ vymežitelný pojem
- = soubor (systém) pravidel chování uznaných státem
- platí pro ně:

VŠEOBECNÉ PŮSOBENÍ

ZÁVAZNOST

VYNUITELNOST

X ostatní normativní systémy

Veřejné právo X soukromé právo

- veřejný zájem (záležitosti) X soukromý zájem (záležitosti)
- subjekty ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti X subjekty v rovnocenném postavení
- alespoň jeden subjekt právního vztahu je nositel veřejné moci X žádný ze subjektů právního vztahu není nositelem veřejné moci
- = vzájemné negativní vymezení
- ne vždy zcela jasné vymezení hraniční linie

Pojem „veřejná správa“

- ▶ komplikovaná definovatelnost \Rightarrow celá řada různých vymezení a definic
- ▶ jedná se vždy o „*činnost*“
- ▶ vymezení negativní = činnost nositelů veřejné moci, která není zákonodárstvím, soudnictvím ani vládou
- ▶ vymezení pozitivní = **správní činnost jejíž vykonavatelé jsou nositeli veřejné moci** (pozn. i když ji v konkrétních právních vztazích nemusejí vždy uplatňovat)
- ▶ X soukromá správa
 \Rightarrow hranice mezi veřejnou a soukromou správou není jednoznačně vymežitelná (!)

Stát a jeho činnost

▶ moc zákonodárná, výkonná a soudní

▶ PARLAMENT

▶ **STÁTNÍ ORGÁNY**

▶ SOUDY

=> vztah veřejné správy k zákonodárství a soudnictví

Pojem „správní právo“

- = ta část právního řádu, která upravuje veřejnou správu
- = soubor veřejnoprávních norem, které upravují organizaci a činnost veřejné správy
- = slouží k regulaci vztahů při realizaci výkonu moci ve státě, tzv. veřejné správy

principy správního práva

Právo životního prostředí (environmentální právo)

= soubor právních norem a právních institutů upravujících společenské vztahy vznikající v souvislosti s ochranou životního prostředí.

Předmětem práva životního prostředí jsou tedy všechny společenské vztahy vznikající v souvislosti s ochranou životního prostředí.

Působnost MŽP v ochraně ŽP

- **Ministerstvo životního prostředí** je orgánem vrchního státního dozoru ve věcech životního prostředí
- MŽP je ústředním orgánem státní správy pro ochranu přirozené akumulace vod, ochranu vodních zdrojů, ochranu jakosti povrchových a podzemních vod, ochranu ovzduší, ochranu zemědělského půdního fondu, ochranu horninového prostředí včetně ochrany nerostných zdrojů, geologické práce, ekologický dohled nad těžbou, odpadové hospodářství, ochranu přírody a krajiny a posuzování vlivů na životní prostředí
- MŽP koordinuje ve věcech životního prostředí postup všech ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy ČR
- MŽP zabezpečuje a řídí jednotný informační systém o životním prostředí (viz www.cenia.cz)
- MŽP je podřízena ČIŽP

Působnost dalších ministerstev

- **Ministerstvo zemědělství** je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství (s výjimkou ochrany zemědělského půdního fondu), pro vodní hospodářství (s výjimkou ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod), pro potravinářský průmysl, ve věcech veterinární péče, rostlinolékařské péče, péče o potraviny, péče o ochranu zvířat proti týrání a pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat. Je rovněž ústředním orgánem státní správy lesů, myslivosti a rybářství (s výjimkou území národních parků)
- **Ministerstvo pro místní rozvoj** je ústředním orgánem státní správy ve věcech regionální politiky, územního plánování a stavebního řádu (a rovněž i vyvlastnění)
- **Ministerstvo zdravotnictví** je ústředním orgánem státní správy pro zdravotní péči, ochranu veřejného zdraví, vyhledávání, ochranu a využívání přírodních léčivých zdrojů, přírodních léčebných lázní a zdrojů přírodních minerálních vod

-
- **Ministerstvo průmyslu a obchodu** je ústředním orgánem státní správy pro státní průmyslovou politiku, tvorbu jednotné surovinové politiky, využívání nerostného bohatství, energetiku, teplárenství, plynárenství, těžbu, úpravu a zušlechťování ropy a zemního plynu, tuhých paliv, radioaktivních surovin, rud a nerud
 - **Ministerstvo dopravy** je ústředním orgánem státní správy ve věcech dopravy a odpovídá za tvorbu státní politiky v oblasti dopravy a v rozsahu své působnosti za její uskutečňování
 - **Ministerstvo obrany** je ústředním orgánem státní správy zejména pro správu vojenských újezdů
 - **Ministerstvo kultury** je ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky
- + **Český báňský úřad**
- + **Státní úřad pro jadernou bezpečnost**
- + ...

Prameny práva

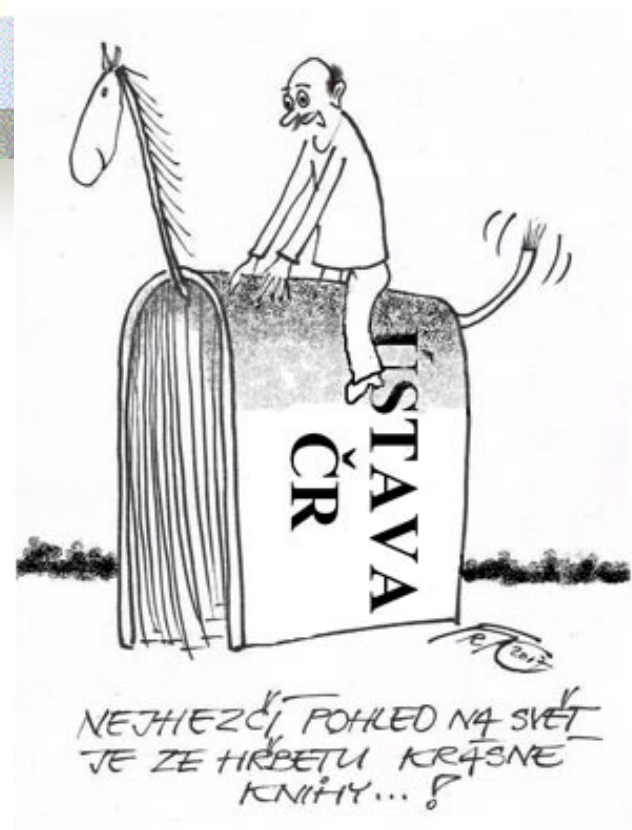
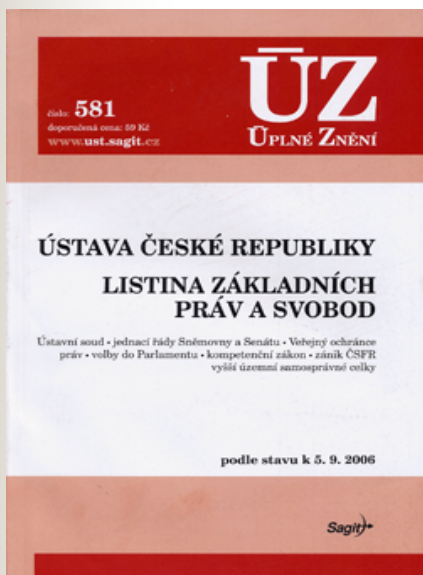
- právní pravidlo = právní norma
- formální prameny
- právní předpisy a jejich členění
 - původní prameny X odvozené prameny
 - zákonné X podzákonné
 - právní předpisy moci zákonodárné (legislativní) X moci výkonné (exekutivní)
- hierarchie právních předpisů podle právní síly

Prameny správního (environmentálního) práva

- Ústava a ústavní zákony
 - Mezinárodní smlouvy
 - Právo ES a právo EU
 - Zákony (zákonná opatření senátu)
 - Nařízení
 - Statutární předpisy
 - další prameny správního práva
- => největší počet právních předpisů vytváří samotné orgány veřejné správy

ÚSTAVA České republiky

Listina základních práv a svobod

► **článek 2 Ústavy ČR**

(3) Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

X

(4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

► **článek 2 Listiny základních práv a svobod**

(2) Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

X

(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Ústava ČR

Preambule:

„My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ..., odhodláni společně strážiti a rozvíjeti zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství ...“

Článek č. 7

Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.

Listina základních práv a svobod

Článek 35

- (1) Každý má **právo na příznivé životní prostředí.**
- (2) Každý má **právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů.**
- (3) Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.

Pozn. Podle čl. 41 odst. 1 je možno se domáhat těchto práv pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí!

Listina základních práv a svobod

Článek 11 odst. (3) a (4)

- (3) **Vlastnictví zavazuje**. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.
- (4) Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.

Listina základních práv a svobod

- Článek 6 – právo na život
- Článek 31 – právo na ochranu zdraví
- Článek 17 – právo na informace
- Článek 18 – právo petiční
- Článek 19 – právo shromažďovací
- Článek 20 – právo sdružovací
- Článek 21 – právo občanů podílet se na správě věcí veřejných
- ...

Principy práva životního prostředí

- Princip nejvyšší ochrany
- Princip prevence
- Princip předběžné opatrnosti
- Princip integrace v přístupu k životnímu prostředí a jeho ochraně
- Princip komplexnosti
- Princip (trvale) udržitelného rozvoje
- Princip únosného zatížení území
- Princip přípustné míry znečišťování
- Princip odpovědnosti původce („znečišťovatel platí“)
- Princip účasti veřejnosti na ochraně životního prostředí

Princip prevence

- základní právní princip
- vždy je lepší předcházet vzniku škody než vzniklou újmu na životním prostředí následně odstraňovat a vracet vše do původního stavu
- každý je proto povinen, především opatřeními přímo u zdroje, předcházet znečišťování nebo poškozování životního prostředí a minimalizovat nepříznivé důsledky své činnosti na životní prostředí
- viz 17 zákona č. 17/1992 Sb.

Princip předběžné opatrnosti

- lze-li se zřetelem ke všem okolnostem předpokládat, že hrozí nebezpečí nevratného nebo závažného poškození životního prostředí, nesmí být pochybnost o tom, že k takovému poškození skutečně dojde, důvodem pro odklad opatření, jež mají poškození zabránit
- každý, kdo hodlá zavést do výroby, oběhu či spotřeby technologie, výrobky a látky, či kdo je hodlá dovážet, je povinen zabezpečit, aby splňovaly podmínky ochrany životního prostředí a aby v případech stanovených tímto zákonem a zvláštními předpisy byly posouzeny z hlediska jejich možných vlivů na životní prostředí
- viz 13 zákona č. 17/1992 Sb.

Princip odpovědnosti původce

- za znečištění životního prostředí by měl primárně nést negativní důsledky vždy původce, tj. znečišťovatel
- každý, kdo svou činností znečišťuje nebo poškozují životní prostředí, nebo kdo využívá přírodní zdroje, je povinen na vlastní náklady zajišťovat sledování tohoto působení a znát jeho možné důsledky
- jestliže hrozí poškození životního prostředí nebo že k němu již došlo, je každý povinen učinit v mezích svých možností nezbytná opatření k odvrácení hrozby nebo ke zmírnění následků a neprodleně ohlásit tyto skutečnosti orgánu státní správy
- viz 13 zákona č. 17/1992 Sb.

Princip komplexnosti

- vychází z toho, že životní prostředí není jenom složeno z jednotlivých částí (voda, vzduch, půda atd.), ale vytváří jednotný a funkční celek
- pouze při komplexním přístupu k ochraně životního prostředí je možné zajistit jeho skutečnou a účinnou ochranu

Princip (trvale) udržitelného rozvoje

- vychází z myšlenky trvale udržitelného rozvoje
- viz 6 zákona č. 17/1992 Sb.

Princip nejvyšší ochrany

- vychází ze skutečnosti, že životní prostředí (resp. příznivé životní prostředí) je jednou z nejcennějších hodnot, které člověk má (vedle života a zdraví, které s ním ovšem úzce souvisí)
- životní prostředí si proto zaslouží tu nejvyšší možnou ochranu, kterou mu můžeme poskytnout

Princip únosného zatížení území

- je založen na premise, že každé území by mělo být zatíženo pouze takovou lidskou činností, při které nedochází k poškozování životního prostředí ani jeho jednotlivých složek či funkcí ekosystémů
- imisní limity (X emisní limity)
- viz 5 a 11 zákona č. 17/1992 Sb.

Princip přípustné míry znečišťování

- vychází z toho, že znečišťování životního prostředí by nemělo přesáhnout přípustnou míru znečištění, kterou určují mezní hodnoty stanovené zvláštními předpisy (např. podle zákona o ovzduší)
- mezní hodnoty
- kumulativní působení / spolupůsobení znečišťujících látek a činností
- viz 12 zákona č. 17/1992 Sb.

Princip účasti veřejnosti na ochraně životního prostředí

- vychází z toho, že každý má mít v rámci uplatňování svého práva na příznivé životní prostředí garantovanou možnost podílet se aktivně a efektivně na procesech, které ovlivňují či mohou ovlivnit kvalitu životního prostředí
- princip úzce souvisí s právem na informace o životním prostředí

Princip integrace v přístupu k životnímu prostředí a jeho ochraně

- vyjadřuje nutnost chránit životní prostředí všemi dostupnými prostředky
- celospolečenský zájem na ochraně životního prostředí by měl vést k tomu, že se ochrana životního prostředí stane automaticky integrální součástí politik nejen na celostátní (ústřední) úrovni, ale rovněž i na úrovni regionální a lokální

Mezinárodní smlouvy

- podle čl. 10 Ústavy: „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*“
- mezinárodní úmluvy jsou pro státy, které je podepsaly a ratifikovaly (viz výše) závazné (tzv. *hard law*)
- k některým úmluvám obecnějšího znění se následně přijímají tzv. protokoly, které již mohou řešit konkrétní otázky a z nich vyplývající závazky (povinnosti) jednotlivých států - protokoly jsou pro členské státy mezinárodní úmluvy rovněž závazné
- dalšími prameny mezinárodního práva nezávazného charakteru jsou nejrůznější deklaráce, doporučení či programy (tzv. *soft law*), jejich dodržování není vynutitelné, mají pouze doporučující povahu

Právo komunitární a právo EU

- ES získala od členských států pravomoc vytvářet právní normy platné nejen pro tyto státy, ale i pro vnitrostátní subjekty těchto států (fyzické i právnické osoby).
- primární právo - zakladatelské smlouvy (EHS, ESVO, Euratom) + všechny jejich pozdější modifikace (včetně aktů o přistoupení nových členů)
- sekundární (odvozené) právo - evropská nařízení a směrnice
 - **závazné akty**
 - **Evropská směrnice** –
 - **Evropské nařízení** –
 - rozhodnutí vydávané Radou EU
 - **nezávazné akty**
 - doporučení
 - stanoviska
- rozhodnutí Evropského soudního dvora

Zákony

- nejdůležitější prameny správního práva
- upravují existenci správních orgánů, jejich strukturu, pravomoci, působnosti, jakož i postupy při jejich výkonu
- tzv. zákonná výhrada = **ke své činnosti musí mít veřejná správa vždy zákonné zmocnění** => viz příslušná ustanovení Ústavy + Listiny
- zákony by měly řešit základní otázky + podzákonné předpisy by měly řešit záležitosti technické povahy
- stanovení povinností v podzákonných předpisech vždy jen *intra legem* (!)

Nařízení

- souhrnné označení
- odvozené (sekundární) normativní právní akty
- obecná závaznost
- jednodušší procedurální záležitosti spojené s jejich vydáváním

Statutární předpisy

- obecně závazné vyhlášky krajů a obcí
- právní akty původní, ale podzákonné
- pouze věci patřící do jejich samostatné působnosti
- pouze v rámci teritoria územního samosprávného celku

Další prameny správního práva

- nálezy Ústavního soudu = tzv. negativní legislativa
- + odůvodnění judikátů Ústavního soudu = formulace určitých stanovisek (tzv. obecných právních principů)

Děkuji vám za pozornost

a

přeji pěkný zbytek dne.

